

Jean Leering Vooruitstrevend en verguisd

Een directeur zonder museum

Het gaat om heel eenvoudige dingen

Jean Leering en de kunst

NON-FICTIE
PAUL KEMPERS
HET GAAT
OM HEEL
EENVOUDIGE
DINGEN. JEAN
LEERING EN
DE KUNST

Valiz, €27,50
336 blz.

Jean Leering (1934-2005) was een opmerkelijke museumdirecteur die helemaal in zijn tijd paste en tegelijkertijd, zo wordt duidelijk uit de wervend geschreven biografie die Paul Kempers nu van hem publiceert, was hij een visionair die juist zijn tijd vooruit was. Zozeer vooruit dat hij twee keer moest opstappen, eerst bij het Van Abbemuseum in Eindhoven en vervolgens bij het Tropenmuseum.

Na zijn studie bouwkunde kreeg hij, nog geen dertig jaar oud, de leiding over het Van Abbemuseum. Hij was opgefallen omdat hij als student al een geweldige netwerker was. Om een jubileum van zijn studentenvereniging luister bij te zetten organiseerde Leering een expositie waar hij originelen van Picasso, Chagall, Le Corbusier, Léger en Matisse tentoonstelde. Dat kreeg hij voor elkaar door onder anderen Willem Sandberg, directeur van het Stedelijk Museum, Edy de Wilde, toenmalig directeur van het Van Abbemuseum, en Bernard Dorival, directeur van het Musée National d'Art Moderne in Parijs als adviseurs te strikken.

Happenings

Eenmaal benoemd zette de nieuwe directeur zijn plannen op papier. De experimenten van zero, de schilderijen van Robert Indiana en de werken van Yves Klein waren niet 'voorstelbaar' zonder de radicale stellingname van de historische avant-gardisten Kurt Schwitters, Theo van Doesburg, László Moholy-Nagy en Marcel Duchamp. En Leering vond dat architectuur en stedenbouw ook in het museum thuishoorden. Of nog beter, het moderne museum moest de straat op!

In de tien jaar, van 1964 tot 1973, dat Leering

→ **Expositie De Straat. Vorm van samenleven, 1972, in het Van Abbemuseum.**
FOTO R. VAN DEN BICHELAER

Bij een ingepakte boom van Christo riep Frits Philips geërgerd: 'Is dat nou kunst?'

het bewind voerde, groeide het Van Abbe uit tot een toonaangevend Europees museum voor moderne en hedendaagse kunst. Het was de tijd van de happenings, van Nieuw Links, Wim T. Schippers die als kunstwerk een flesje Exota in zee goot en van popart. Frank Stella en Jasper Johns werden naar Eindhoven gehaald. Evenals de provocerende Duitse kunstenaar Joseph Beuys, een man 'met neus en oor voor de nieuwste ontwikkelingen'.

Het Van Abbe was hip. Er werden niet alleen tentoonstellingen georganiseerd, maar ook filmmiddagen en performances waar blote meisjes dansten, beschilderd met fluorescerende verf. Het veroorzaakte ophef en rumoer. Ook bij de Eindhovense gemeenteraad. Maar Leering trok zijn eigen plan. Het onderscheid tussen kunst en werkelijkheid moest verdwijnen.

Een tentoonstelling van Christo, waarop een ingepakte boom te zien was, ontlokte Frits Philips het geërgerde commentaar: "Is dat nou kunst?"

Leering begon op den duur zelfs de steun uit de kunstwereld te verliezen, toen hij steeds opvallender ging pleiten voor inspraak van burgers op het museumbeleid. Vanaf 1968 initieerde hij museumlessen voor kinderen en buurtbewoners en hij organiseerde een 'pre-constructie' van een stadsvernieuwingplan, met daarbij de oproep commentaar te leveren.

Liever de dorpsgek

Vijftienduizend mensen kwamen naar het museum om zich te informeren. Een erop volgende tentoonstelling onder de titel *De Straat* trok nog meer bezoekers. Liever de 'dorpsgek' van Eindhoven dan 'almaar in eigen kring bewon-

→ Jean Leering in de jaren zestig. FOTO VAM

derd of verguisd te worden', zei Leering in een interview.

En inderdaad, beeldend kunstenaar Jan Dibbets dacht dat het Van Abbe 'de weg was kwijtgeraakt', Peter Struycken kreeg genoeg van Leerings 'gezeur over sociale en maatschappelijke relevantie' en Carel Blotkamp verbaast zich er achteraf over 'dat je denkt dat kunst sociaal relevant wordt als je het publiek vilten lappen om zich heen laat slaan'. In 1973 was het gedaan. Leering vertrok, niet geheel vrijwillig, uit het Van Abbe.

Koloniaal fundament

Leering ging in het Tropeninstituut verder met zijn maatschappelijke taken. Hij begon onmiddellijk met het laten vernietigen van de gipsen afgietsels die antropologen hadden gemaakt van Papoea-opstandelingen in Nieuw-Guinea. Niet iedereen bij het Tropeninstituut was blij met dit politiek gekleurde beleid. Toen Leering bij het 700-jarig bestaan van Amsterdam in 1975 voorstelde een expositie samen te stellen die toonde hoe de Amsterdamse rijkdom en industriële ontwikkeling gedeeltelijk berusten op een 'koloniaal fundament', stak burgemeester Ivo Samkalden daar een stokje voor. Hoewel zelf een PvdA'er, vond hij dit plan het uitvloeiende van vooringenomenheid van 'rode rakkers'.

Leering werd een directeur zonder museum. Hij bleef actief in de Amsterdamse Kunstraad en werd hoogleraar kunstgeschiedenis aan de faculteit bouwkunde aan de TU in Eindhoven.

Jean Leering en de kunst is een mooi boek, hoewel niet mooi vormgegeven, maar als biografie is er wel het een en ander op aan te merken. Zo krijgt de lezer na 140 pagina's plotseling te horen dat Ad Dekkers Leering's 'beste vriend' was. Ons was dat nog niet opgevallen.

Gelukkig maakt Kempers wel duidelijk hoe het kan dat tijdgebonden opvattingen over museumbeleid na verloop van tijd klassiek worden, zeker waar het gaat om de sociale en maatschappelijke verantwoordelijkheden van musea.

Leering kampte al jaren met hartproblemen en andere kwalen. Maar hij bleef tot aan zijn dood in 2005 een onverbetterlijke optimist.

Hans Renders